

Sygn. akt III U 603/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 grudnia 2021r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Danuta Poniatowska
Protokolant:	Karolina Dubnicka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 grudnia 2021r. w Suwałkach

sprawy **I. T.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wysokość świadczenia

w związku z odwołaniem I. T.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 27 września 2021 r. znak (...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Decyzją z 27.09.2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O., na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2021 r., poz. 291 ze zm.) po rozpatrzeniu wniosku z 24.03.2021 r. odmówił I. T. prawa do ponownego ustalenia wysokości świadczenia. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że zgodnie z art.114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość. Wnioskodawczyni nie przedłożyła nowych dokumentów, dlatego wydano decyzję odmawiającą przeliczenia świadczenia.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła I. T., w którym po raz kolejny podnosiła, iż organ rentowy błędnie wyliczył wysokość jej świadczenia, zaniżając przyjęte do wyliczenia emerytury okresy składkowe oraz wskaźnik podstawy wymiaru świadczenia. Wskazywała, że decyzja jest niezrozumiała, gdyż świadczenie powinno być wyższe.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. wniósł o jego oddalenie. Wskazał na prawidłowe wyliczenie świadczenia i brak podstaw do jego ponownego przeliczenia.

Sąd ustalił, co następuje:

Decyzją z 15.02.2008 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. przyznał I. T., urodzonej (...) emeryturę poczynając od (...).r. (znak: (...)), to jest od osiągnięcia wieku, uprawniającego do wcześniejszej emerytury. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto wynagrodzenie - dochód - przychód, które stanowiły podstawę wymiaru składek z 10 lat kalendarzowych, to jest od 1.01.1996 r. do 31.12.2005 r. ze wskaźnikiem podstawy wymiaru 130,32 % i kwotą bazową 2.059,92 złotych. Do ustalenia wysokości emerytury uwzględniono 31 lat i 5 miesięcy okresów składkowych oraz 2 lata i 1 miesiąc okresów nieskładkowych. Kolejnymi decyzjami emeryturę tę waloryzowano.

Na wniosek I. T. z 4.01.2013 r., decyzją z 20.02.2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. przyznał I. T., urodzonej (...) emeryturę poczynając od 10.02.2013 r. tj. od osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego (znak: (...)). Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w brzmieniu obowiązującym na dzień wydania decyzji (tj. Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz.1227 ze zm.). Kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji – 102164,86 zł została zsumowana z kwotą zwaloryzowanego kapitału początkowego – 354001,09 zł. Od sumy tych kwot odjęto sumę kwot pobranych emerytur po uwzględnieniu kwoty wypłaconego wyrównania – 112899,17 zł, a otrzymaną kwotę podzielono przez średnie dalsze trwanie życia – 254,10 miesięcy. Emerytura ustalona tą decyzją w wysokości (...)zł została zawieszona, gdyż była świadczeniem mniej korzystnym od pobieranej dotychczas emerytury wcześniejszej.

Po złożeniu wniosku o emeryturę, organ rentowy decyzją z 14.01.2013 r. ustalił I. T. ponownie kapitał początkowy na 1.01.1999 r. Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy przyjął: podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 933,74 zł. (ustaloną w decyzji z 26.02.2002 r. o ustaleniu kapitału początkowego), okresy składkowe – 23 lata 2 miesiące i 18 dni, tj. 278 miesięcy, okresy nieskładkowe 2 miesiące 19 dni i okresy sprawowania opieki nad dziećmi – 1 rok 10 miesięcy i 19 dni, współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31.12.1998 r. wieku i okresu składkowego i nieskładkowego – 91,87% oraz średnie dalsze trwanie życia – 209 miesięcy. Kapitał początkowy ustalony na dzień 1.01.1999 r. wynosił 117888,54 zł. Decyzja ta nie była kwestionowana przez odwołującą. Należy podkreślić, że kapitał początkowy ustalany jest na dzień 1.01.1999 r., a więc przyjęte okresy składkowe i nieskładkowe również dotyczą tej daty i nie są uwzględniane przy obliczaniu kapitału początkowego okresy późniejsze.

W związku ze składanymi przez I. T. wnioskami, kapitał początkowy był przeliczany. Ostatnia decyzja wydana została 16.02.2021 r., w której przyjęto okres składkowy i nieskładkowy łącznie 25 lat 4 miesiące i 28 dni (do 31.12.1998 r.). Ustalony kapitał wynosił 122929,62 zł (przed waloryzacją), wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego obliczono na 79,71 %.

Decyzją z 12.01.2021 r. organ rentowy z urzędu ponownie ustalił wysokość emerytury przyznanej I. T. na podstawie art. 24 ustawy emerytalnej, poczynając od 10.02.2013 r., to jest od dnia , od którego podjęta byłaby wypłata tej emerytury. Wysokość emerytury została obliczona w ten sposób, że kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji została zsumowana z kwotą zwaloryzowanego kapitału początkowego, a otrzymaną kwotę podzielono przez średnie dalsze trwanie życia. Zmianie uległo to, że kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji zsumowana z kwotą zwaloryzowanego kapitału początkowego nie została pomniejszona o sumę kwot pobranych emerytur. Wysokość emerytury od 10.02.2013 r. wynosi (...)zł. Po uwzględnieniu wszystkich zmian w wysokości świadczenia, jakie miały miejsce od dnia jej przyznania do 31.12.2020 r., w tym zmian wynikających z waloryzacji, od 1.01.2021 r. wysokość emerytury wynosi (...)zł. Ustalona tą decyzją emerytura nadal jest świadczeniem mniej korzystnym od dotychczas pobieranej emerytury wcześniejszej.

I. T. zaskarżyła tę decyzję do Sądu. Wyrokiem z 28.07.2021 r. w sprawie sygn. akt III U 199/21 tut. Sąd odwołanie oddalił. I. T. składała też do organu rentowego kolejne wnioski i pisma. Decyzje o ponownym ustaleniu wysokości emerytury organ rentowy wydał 17.02.2021 r. i 29.04.2021 r. Ponadto pismem z 9.04.2021 r. organ rentowy szczegółowo wyjaśnił, sposób ustalenia wysokości emerytury i przyjęte okresy składkowe i nieskładkowe oraz sposób ustalenia emerytury po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawczyni nie jest zasadne.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do decyzji, ustalającej kapitał początkowy. Wprawdzie nie była ona skarżona przez wnioskodawczynię, ale prawidłowo ustalony kapitał początkowy ma wpływ na wysokość świadczenia emerytalnego.

Zasady ustalania kapitału początkowego określa przepis art. 174 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r., poz. 291 ze zm.). Zgodnie z ust. 3 powołanego wyżej przepisu, podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r. Jak wynika zaś z przepisu art. 15 ust. 1 podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych. Jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy (art. 15 ust. 2a).

Z powołaniem się na przepisy art. 173 i 174 ustawy emerytalnej warto wstępnie zauważyć, że instytucja tzw. kapitału początkowego wprowadzona ustawą emerytalną, jest związana z odmiennymi od dotychczasowych zasadami ustalania emerytury, którą obecnie oblicza się biorąc pod uwagę sumę składek zgromadzonych na indywidualnym koncie emerytalnym ubezpieczonego w całym okresie ubezpieczenia (art. 25 ust. 1). Dotychczasowe zasady obowiązują jedynie w stosunku do osób urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r. Zgodnie z art. 173 ust. 1 dla osób objętych nowymi zasadami obliczania emerytur, które podlegały ubezpieczeniu przed wejściem w życie ustawy, (a więc w okresie kiedy nie było jeszcze obowiązku ewidencjonowania składek na indywidualnych kontach), ustala się kapitał początkowy. Kapitał ten oblicza się według zasad określonych w art. 174, biorąc pod uwagę wysokość tzw. emerytury hipotetycznej, której wysokość uzależniona jest od podstawy wymiaru oraz ilości (liczby) okresów składkowych i nieskładkowych na dzień 31.12.1998 r. Po tej dacie podstawowe znaczenie mają składki emerytalne odprowadzane i zewidencjonowane na koncie ubezpieczonego (w przypadku I. T. składki opłacane w związku z zatrudnieniem).

Wnioskodawczyni nabyła prawo do emerytury po ukończeniu powszechnego wieku emerytalnego na podstawie art. 24 wskazanej na wstępie ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W myśl art. 25 tej ustawy podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175, z zastrzeżeniem art. 185. Zgodnie z treścią art. 26 powołanej wyżej ustawy, emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183. Do obliczenia wysokości świadczenia był zastosowany przepis art. 25 ust.1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który stanowi, że jeżeli ubezpieczony pobrał emeryturę częściową lub emeryturę na podstawie przepisów art. 46, 50, 50a, 50e, 184 lub art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2019 r. poz. 2215 oraz z 2021 r. poz. 4), podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ustaloną zgodnie z ust. 1, pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Ustawą z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. poz.1222) dodano do ustawy emerytalnej art. 194i, dotyczący ustalania podstawy obliczenia emerytury - wyłączenia zastosowania niekonstytucyjnego przepisu. Zgodnie z nim do ustalenia podstawy obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ubezpieczonego urodzonego w 1953 r., nie stosuje się przepisu art. 25 ust. 1b, jeżeli wniosek o przyznanie tej emerytury zgłosił w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. poz. 1222), pod warunkiem

że prawo do emerytury przed osiągnięciem wieku emerytalnego ma ustalone na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r. Natomiast dodany art. 194j dotyczący obliczenia emerytury stanowi:

1. Kwotę emerytury przyznanej na podstawie art. 24 ubezpieczonemu urodzonemu w 1953 r., który wcześniej pobierał emeryturę wymienioną w art. 25 ust. 1b na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r., ustala się ponownie od podstawy ustalonej z zastosowaniem art. 194i.
2. Przeliczeniu podlega podstawa obliczenia emerytury przyjęta w decyzji o ustaleniu prawa do emerytury.
3. Do ustalenia nowej kwoty emerytury przyjmuje się średnie dalsze trwanie życia przyjęte w decyzji o ustaleniu prawa do emerytury, a następnie uwzględnia się kolejne zmiany wysokości świadczenia.
4. Emerytura w ponownie ustalonej wysokości przysługuje od dnia, od którego podjęto wypłatę emerytury przyznanej na podstawie art. 24, a w przypadku gdy prawo do tej emerytury było zawieszona - od dnia, od którego mogłaby być podjęta jej wypłata.
5. Jeżeli ponownie ustalona wysokość emerytury przyznanej na podstawie art. 24 jest wyższa od wypłacanej dotychczas, emerytowi wypłaca się wyrównanie. Kwotę wyrównania stanowi różnica między sumą kwot emerytur, jakie przysługiwałyby w okresie od dnia, o którym mowa w ust. 4, do dnia wydania decyzji, o której mowa w ust. 1, z uwzględnieniem ich waloryzacji, a sumą kwot wypłaconych w tym okresie.
6. Przepisy ust. 1-5 stosuje się odpowiednio do ponownego ustalenia wysokości renty rodzinnej.

Organ rentowy z urzędu wydał decyzję z 12.01.2021 r., ustalającą wysokość emerytury, bez pomniejszania jej podstawy o kwoty wcześniej pobranych emerytur. Wysokość emerytury od 10.02.2013 r. wynosi (...)zł. Po uwzględnieniu wszystkich zmian w wysokości świadczenia, jakie miały miejsce od dnia jej przyznania do 31.12.2020 r., w tym zmian wynikających z waloryzacji, od 1.01.2021 r. wysokość emerytury wynosi (...)zł. Ustalona emerytura nadal jest świadczeniem mniej korzystnym od dotychczas pobieranej emerytury wcześniejszej. Tak więc wyeliminowanie niekonstytucyjnego w stosunku do odwołującej przepisu spowodowało podwyższenie świadczenia, nie na tyle jednak, by było ono wyższe od świadczenia przyznanego od 10.01.2008 r. Sytuacja taka jest możliwa i nie jest wyjątkowa, gdyż obowiązywały inne zasady obliczania wysokości emerytury i te stosowane w 2008 r. były korzystniejsze dla odwołującej. Aktualnie I. T. pobiera emeryturę o symbolu E (emeryturę wcześniejszą), jako świadczenie korzystniejsze. Wysokość tego świadczenia jest obliczana zgodnie z art. 53 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Przepisy art. 25 i 26 oraz art. 194i i 194j ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie mają w tym przypadku zastosowania.

Natomiast zaskarżona decyzja z 27.04.2021 r. odmawiająca ubezpieczonej przeliczenia emerytury została oparta na treści art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2021 r. poz. 291 ze zm.). Art. 114 ust. 1 powołanej ustawy stanowi, że prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedstawione nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość. Nowe dowody w rozumieniu art. 114 ust. 1 tej ustawy to ujawnione dowody istniejące przed wydaniem decyzji, jak i dowody uzyskane po wydaniu decyzji pod warunkiem, że wynikają z nich fakty uwzględniane w decyzji. Organ rentowy bez przedstawienia nowych dowodów nie ma prawa do zmiany decyzji pierwotnej, jedynie na podstawie odmiennej oceny dowodów. Natomiast przedstawienie nowych dowodów, aby mogło być skuteczne, to jest aby mogło doprowadzić do przyznania prawa do świadczenia, powinno prowadzić do zmiany dokonanych poprzednio ustaleń faktycznych. Na podstawie nowych dowodów powinno dojść do uzupełnienia okoliczności faktycznych o nowe, nieprzedstawione - nierozważane uprzednio lub zmiany poprzednich ustaleń, poprzez ponowną ocenę dowodów. Wzruszenie poprzedniego rozstrzygnięcia może nastąpić w sytuacji przedstawienia nowych dowodów, podważających wiarygodność uprzednio zgromadzonego materiału dowodowego.

W sprawie nie budzi wątpliwości, że I. T. nie przedstawiła żadnych nowych dowodów ani okoliczności. Jej wniosek zmierza do powtórzenia i kontroli przez Sąd przeliczenia emerytury, dokonanego prawomocną decyzją z 12.01.2021 r. i późniejszych. Niezrozumienie zasad obliczania wysokości emerytury wprowadzonych ustawą z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez odwołującą powoduje, że po raz kolejny zarzuca ona błędy w decyzjach organu rentowego. Analiza kolejnych decyzji przeprowadzona przez Sąd wskazuje, że zarzuty te są chybione.

Mając powyższe na uwadze, Sąd w oparciu o przepis art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.